

Τα 'Αττικά' του Εβλιά Τσελεπή

Η ιστορία ενός μεγάλου Οθωμανού ταξιδευτή

Τα πρώτα χρόνια

Ο Εβλιά Τσελεμπί (Evliya Çelebi) γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1611. Από μικρή ηλικία μπήκε ως μαθητευόμενος στο παλάτι του σουλτάνου Μουράτ Δ', τον οποίο και ενθουσίασε με τον χαρακτήρα και τις γνώσεις του.

Ωστόσο ο Εβλιά σύντομα βαρέθηκε τη ζωή στο παλάτι. Αποφάσισε λοιπόν να εξερευνήσει τον κόσμο και να συγκεντρώσει τις εμπειρίες του σ' ένα βιβλίο.

Ξεκίνησε με μία περιγραφή της Κωνσταντινούπολης, πριν την αφήσει για τόπους μακρινούς...

Άποψη της Κωνσταντινούπολης από την ασιατική όχθη.

GRELOT, Guillaume-Joseph, *Relation nouvelle d'un voyage de Constantinople*, Παρίσι 1680.

Ο Εβλιά ταξίδεψε παντού!

Όργωσε τη Μικρά Ασία και την Αραβία, επισκέφθηκε τις ιερές πόλεις της Μέκκας, της Μεδίνας και της Ιερουσαλήμ.

Εξερεύνησε την Αίγυπτο φτάνοντας μέχρι το Σουδάν.

Είδε τις μεγάλες πόλεις της Ευρώπης.

Ταξίδεψε μέχρι τον Καύκασο και την Κριμαία όπου ισχυρίζεται πως συνάντησε μάγισσες και βαμπίρ!

Τα ταξίδια του Εβλιά σ' έναν χάρτη της εποχής!

Ο Εβλιά περιγράφει την Αθήνα

Τα ταξίδια του αυτά τον έφεραν και στη χώρα μας, που τότε ήταν επαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Το 1667 Εβλιά φτάνει στην Αθήνα και μένει έκθαμβος από τα αρχαία μνημεία της.

Βλέπει το ναό του Ολυμπίου Διός και τον περιγράφει ως το αρχαίο παλάτι του βασιλιά Σολομώντα και της βασίλισσας του Σαβά.

Το μέγεθος των ερειπίων τον εντυπωσιάζει, δεν φτιάχτηκε από χέρια ανθρώπινα μας λέει, αλλά το έχτισαν οι γίγαντες!

VUE DE LA VILLE D'ATHÈNES

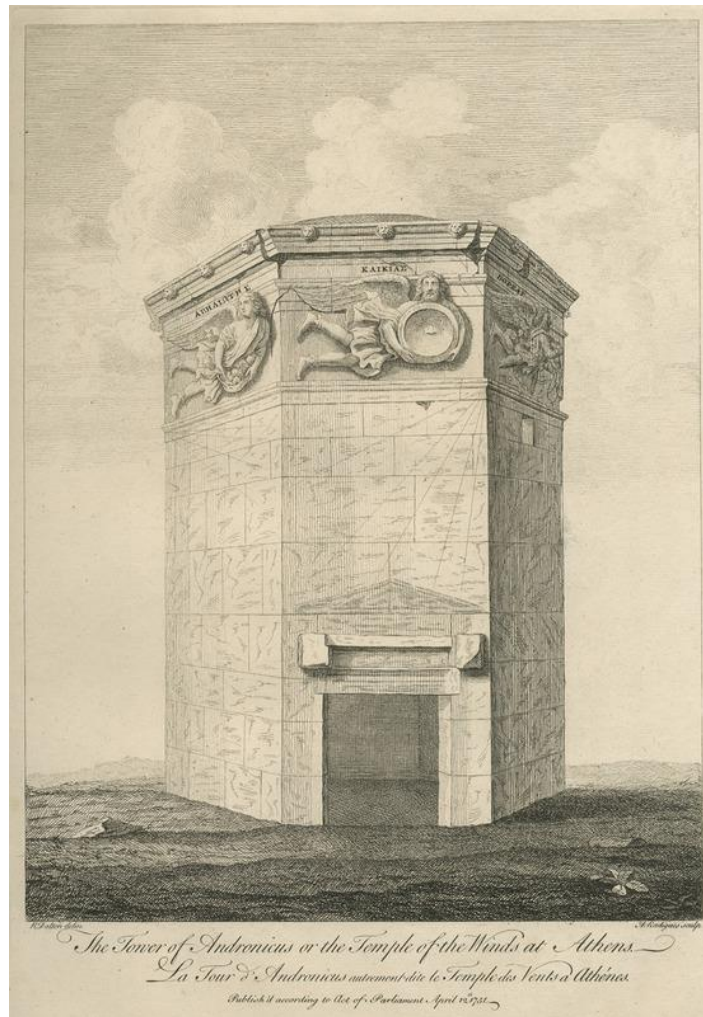
Άποψη της πόλης των Αθηνών, σε πρώτο πλάνο ο ναός του Ολυμπίου Διός.
LABORDE, Léon Emmanuel, *Athènes aux XVe, XVIe et XVIIe siècles*, Παρίσι 1854.

Η σκηνή του Πλάτωνα

Όταν περιδιαβαίνει την πόλη της Αθήνας την προσοχή του τραβά ένα οκταγωνικό μαρμάρινο κτήριο.

Το οκταγωνικό του σχήμα θύμιζε στον Εβλιά τις σκηνές που έπαιρναν μαζί τους οι Οθωμανοί στις πολεμικές εκστρατείες τους. Έτσι μας λέει πως το κτήριο αυτό ήταν μια σκηνή από μάρμαρο και συνεχίζει λέγοντας πως μέσα σ' αυτή τη σκηνή κατά τα αρχαία χρόνια δίδασκε ο Σοφός Πλάτωνας!

Σήμερα ξέρουμε ότι αυτό το κτήριο είναι το Ωρολόγιο του Ανδρονίκου του Κυρρήστου, ένας μετεωρολογικός σταθμός των αρχαίων χρόνων.

Το Υδραυλικό Ρολόι του Ανδρονίκου
Κυρρήστου (Πύργος των Αέρηδων)
στην Αθήνα.

DALTON, Richard, *Αρχαιότητες και
απόψεις στην Ελλάδα και την
Αίγυπτο*, Λονδίνο 1751-1752.

Ο Παρθενώνας

Αυτό όμως που τον εντυπωσίασε περισσότερο τον Εβλιά ήταν φυσικά η Ακρόπολη που τότε ήταν ένα φρούριο.

Ο Εβλιά μένει έκθαμβος από τον Παρθενώνα και τον περιγράφει λεπτομερώς. οι Οθωμανοί είχαν μετατρέψει τον Παρθενώνα σε τζαμί, αφήνοντας όμως άθικτα τα γλυπτά του. Τα γλυπτά αυτά εντυπωσιάζουν τον Εβλιά.

Τον μαγεύει όμως και το εσωτερικό του ναού, τον τοίχο του εξωνάρθηκα κοσμούσε μία τοιχογραφία με τη Δευτέρα Παρουσία, στο εσωτερικό έστεκε ακόμη το μαρμάρινο τέμπλο, ο άμβωνας και ο επισκοπικός θρόνος. Όλα αυτά είχαν μείνει από την περίοδο που ο Παρθενώνας ήταν εκκλησία αφιερωμένος στην Παναγία την Αθηνιώτισσα!

«Παρόμοιος ναός δεν υπάρχει σε καμία από τις πολιτισμένες χῶρες. Μακάρι να εἶναι αἰῶνιο ὡς την συντέλεια τῶν αἰῶνων, και στέρεο το κτίσμα του, Ἀμήν» γράφει ο Εβλιά.

Το δυτικό αέτωμα του Παρθενώνα κατά τον Ντ' Οτιέρ (D'Otthières), περί τα 1685.
LABORDE, Léon Emmanuel, *Athènes aux XVe, XVIe et XVIIe siècles*, Παρίσι 1854.

Ο Εβλιά στην Κρήτη

Τα ταξίδια του Εβλιά τον φέρνουν κάποια στιγμή και στην Κρήτη. Την περίοδο εκείνη οι Οθωμανοί πολιορκούν την πόλη του Χάνδακα (Ηράκλειο), που τότε την είχαν οι Βενετοί.

Εκεί ο Εβλιά συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις μεταξύ Οθωμανών και Βενετών. Τελικά οι Οθωμανοί κατακτούν τον Χάνδακα το 1669, μετά από 21 χρόνια πολιορκίας!

Όμως ο ταπεινωμένος στρατηγός των Βενετών, Φραγκίσκος Μοροζίνι ψάχνει να βρει ευκαιρία για να πάρει εκδίκηση! Έτσι το 1687, φτάνει με το στρατό του στην Αθήνα, πολιορκεί την Ακρόπολη και ανατινάζει τον Παρθενώνα. Η καταστροφή είναι μεγάλη!

Ευτυχώς, σήμερα γνωρίζουμε πώς ήταν το εσωτερικό του ναού, χάρη στην λεπτομερή περιγραφή του Εβλιά!

Άποψη της Αθήνας και της Ακρόπολης, Σεπτέμβριος του 1687.
FANELLI, Francesco, *Atene Attica: Descritta da Suoi Principii fino all'acquisto fatto dall'Armi Venete*,
Βενετία 1707.

Οι περιγραφές του Εβλιά

Ο Εβλιά στις περιγραφές του βασίστηκε σε μύθους και θρύλους αλλά και στην τοπική προφορική παράδοση. Ενίοτε έμπλεκε όσα του έλεγαν οι ντόπιοι με ιστορίες από την Παλαιά Διαθήκη. Έτσι στις ιστορίες του συνυπάρχουν ο Πλάτωνας με τον βασιλιά Σολομώντα.

Αυτά που περιγράφει δεν είναι πάντοτε πιστές απεικονίσεις της αλήθειας, αλλά κόσμοι φανταστικοί!

Έπειτα από περίπου 40 χρόνια περιπλανήσεων, έγραψε το βιβλίο του, το οποίο αποτελείται από δέκα συνολικά τόμους και έχει τίτλο *Seyahatnâme* ή “Βιβλίο των ταξιδιών”.